[2019] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 390

ਜਨਾਰਦਨ ਦਗਦੂ ਖੋਮਾਨੇ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਏਕਨਾਥ ਭੀਕੂ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2013 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2607)

18 ਸਤੰਬਰ 2019

[ਆਰ. ਭਾਨੂਮਤੀ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਬੈਨਰਜੀ, ਜੇ.ਜੇ.)

ਬੰਬਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਭੂਮੀ ਐਕਟ, 1948: ਧਾਰਾਵਾਂ 88 ਬੀ ਅਤੇ 32 - ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ - ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਮੰਦਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ - 01.04.1957 ਨੂੰ, ਟਿਲਰਜ਼ ਡੇਅ 'ਤੇ, ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਸਮਝੇ ਗਏ - 08.08.1984 ਨੂੰ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਦਰ ਟਰੱਸਟ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 88 ਬੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ "ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਦੀ ਸੰਸਥਾ" ਦੀ ਸੀ- ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ: ਧਾਰਾ 88 ਬੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ - ਟਰੱਸਟ, ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 8.8.1984 ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸੰਭਾਵਿਤ ਹੈ, 8.8.1984

ਤੋਂ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਟਿਲਰਜ਼ ਡੇਅ-1.4.1957 ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਸਮਝੇ ਗਏ - ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਦਿਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ,

ਕਿਹਾ ਕਿ : 1.1 ਬੰਬਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਭੂਮੀ ਐਕਟ, 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਬੀ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 23] [399-F]

XXXXXX

ਜਨਾਰਦਨ ਦਗਾਦੂ ਖੋਮਾਨੇ ਬਨਾਮ ਏਕਨਾਥ ਭੀਕੂ ਯਾਦਵ 391

1.2 ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਾਬਕਾ ਬੰਬਈ ਰਾਜ, ਹੁਣ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚੈਰਿਟੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਗਠਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਟਰੱਸਟ, ਜੋ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਮਹੰਤਾਂ, ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਆਦਿ ਜੋ ਟਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ ਦੇਵਤਾ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 28-30][400-ਈ-ਐਚ; 401-ਏ]

1.3 ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਵਿੱਚ 'ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਚਨਾਤਮਕ

ਟਰੱਸਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨਾਲ ਟਰੱਸਟ ਦੀ "ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ" ਵਜੋਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 32] [401-C-D]

1.4 ਇੱਕ ਰਚਨਾਤਮਕ ਟਰੱਸਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਰਚਨਾਤਮਕ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਟਰੱਸਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਟਰੱਸਟ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 33-34] [401-E-F]

1.5 ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 90 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ, ਜੋ ਉਸਨੇ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਜੋ ਉਸਨੇ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ। ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1882 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਨੇ ਇੱਕ ਰਚਨਾਤਮਕ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 94 ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ 1988 ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਟਰੱਸਟ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਸਥਿਤੀ ਐਕਟ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ CPC ਦੀ ਧਾਰਾ

151 ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 36,37,39][402-ਈ-ਐਫ; 403-ਬੀ]

1.6 ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (13) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਸੀ। ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਰੇ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਨ, ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਦਿਅਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਟਰੱਸਟ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਉਹ ਟਰੱਸਟ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚੀ A ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ A.ਏ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸਨ, ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਡੀਮਡ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 40, 42, 43] [403-C-D; 404-C-E]

XXXXXX

1.7 ਟਰੱਸਟ, ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 8.8.1984 ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ 8.8.1984 ਤੋਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਟਿਲਰਜ਼ ਡੇਅ ਯਾਨੀ 1.4.1957 ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਸਮਝੇ ਗਏ। 19480 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਦਿਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਖੋਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ [ਪੈਰਾ 47, 48][405-ਡੀ-ਈ]

ਲਕਸ਼ਮੀਨਾਰਾਇਣ ਮੰਦਰ ਬਨਾਮ ਐਲ.ਐਮ ਚੰਦੋਰ AIR1970 BOM 23; ਛਤਰਪਤੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਦੇਵਸਥਾਨ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਪਰੀਸਾ ਅੱਪਾ ਭੋਸਕੇ ਅਤੇ ਹੋਰ 1979 MH.L.J. 163; ਗੋਪਾਲ ਐਲ. ਰਹੇਜਾ ਬਨਾਮ ਵਿਜੇ ਬੀ ਰਹੇਜਾ, 2007 (4) BOM CR 288 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਮਹੰਤ ਰਾਮਸਵਰੂਪ ਗੁਰੂ ਛੋਟੇ ਬਾਲਕਦਾਸ ਬਨਾਮ ਮੋਤੀਰਾਮ ਖੰਡੂ ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਹੋਰ **AIR1968 SC 422: [1968] SCR 641 - ਵਿਲੱਖਣ ਕਿਤਾ ਗਿਆ।**

XXXXXX

ਜਨਾਰਦਨ ਦਗਦੂ ਖੋਮਾਨੇ ਬਨਾਮ ਏਕਨਾਥ ਭੀਕੂ ਯਾਦਵ 393

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ		
AIR 1970 Bom 23	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 20
1979 Mh.L.J.163	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 20
2007 (4) Bom CR 288	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 38
[1968] SCR 641	ਵੱਖਰਾ ਕਿਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 44

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2013 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2607.

1987 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1442 ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 06.02.2006 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟਸ, ਸ਼੍ਰੀ ਮਤੀ ਬੀਨਾ ਮਾਧਵਨ, ਐਸ ਉਦੈ ਕੁਮਾਰ ਸਾਗਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਾਤੀ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼੍ਰੇਆਸੀ ਕੁੰਵਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਐਂਥਨੀ, ਮੈਸਰਜ਼ ਵਕੀਲ ਐਸ ਨੀਟ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟਸ, ਰਵਿੰਦਰ ਕੇਸ਼ਵਰਾਓ ਅਡਸੁਰੇ, ਸਾਗਰ ਐਨ ਪਾਟਿਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈਆ ਗਿਆ

ਇੰਦਰਾ ਬੈਨਰਜੀ, ਜੇ.

1. ਇਹ ਅਪੀਲ 6 ਫਰਵਰੀ, 2006 ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, 2 ਅਤੇ 3 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ 1987 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1442 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਬੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਭੂਮੀ ਐਕਟ

ਦੀ ਧਾਰਾ 32 (ਜੀ) ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। 1948 [ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਾਰਾਮਤੀ ਤਾਲੁਕ ਦੇ ਪਿੰਪਲੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ 6 ਏਕੜ ਅਤੇ 19 ਗੁੰਠਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ "1948 ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ "ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਰੂਤੀ ਦੇਵ ਟਰੱਸਟ ਪਿੰਪਲੀ ਲਿਮਟੇਕ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਹਨ, ਜੋ ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1950 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ "ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 2012 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ, ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦਾ ਨਾਮ ਬਦਲ ਕੇ "ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1950" ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਰੂਤੀ ਦੇਵ ਮੰਦਰ ਦੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਵਤਾ ਮਾਰੂਤੀ ਦੇਵ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ III ਦੇਵਸਥਾਨ ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

XXXXXX

3. ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਵਸਥਾਨ ਦੀ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ 1922 ਵਿੱਚ, ਸੀਤਾਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਮੰਦਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

4. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਅਤੇ 6 ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 1.4.1957 ਯਾਨੀ 1948 ਦੇ ਐਕਟ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਭੂਮੀ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਤਹਿਤ "ਟਿਲਰਜ਼ ਡੇਅ" ਨੂੰ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਫਾਰਮਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ, ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 13.2.2013 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

5. 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, 1957 ਦੇ ਬੰਬਈ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 15, 1957 ਦੇ ਬੰਬੇ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 38 ਅਤੇ 1958 ਦੇ ਬੰਬੇ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 63 ਦੁਆਰ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਸੈਕਸ਼ਨ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:

"32. ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਸੀ

(1) ਅਪ੍ਰੈਲ 1957 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਕਿਸਾਨ ਦਿਵਸ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਹਰੇਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ, (ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਗਲੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ) ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਉਸ ਦਿਨ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਾਰੀ ਜ਼ੁਰਮਾਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਹੈ, ਜੇ:-

(ਏ) ਅਜਿਹਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਇਸ ਦਾ ਸਥਾਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ;

(ਬੀ) ਅਜਿਹਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸਥਾਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(i) ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੇ ਧਾਰਾ 31 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਜਾਂ

(ii) ਧਾਰਾ 31 ਅਧੀਨ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 29 ਅਧੀਨ 31 ਮਾਰਚ 1957 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਮਲਤਦਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ; ਜਾਂ

(iii) ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੇ ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 29 ਅਧੀਨ 31 ਮਾਰਚ 1957 ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਮਲਤਦਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ: 32ਜੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ। (1) ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਕਿਸਾਨ ਦਿਵਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰੇਗਾ:

XXXXXX

(ਏ) ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ,

(ਬੀ) ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ, ਅਤੇ

(ਸੀ) ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕਬਜ਼ੇ,

ਇਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਜਿਹੇ ਹਰੇਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ, ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਸੂਚਨਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਹੇਗਾ।

(2) ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ

(3) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਲਿਖਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਦੀ ਡਿਫਾਲਟ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਦੀ ਡਿਫਾਲਟ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ।

(4) ਜੇ ਕੋਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਾ 32ਐਚ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 63ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 32ਐਚ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਖਰੀਦ ਕੀਮਤ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਸਵੈਇੱਛਤ ਹੈ, ਖਰੀਦ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

(5) ਕਿਸੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਅਜਿਹੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ।

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ 1957 ਦੇ ਬੰਬਈ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 38 ਦੁਆਰਾ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 88 ਬੀ, ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਵਿਦਿਅਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ 32ਏ ਤੋਂ 32 ਆਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਟਰੱਸਟ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ ਜਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਆਮਦਨ ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 32 ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਨਾ ਤਾਂ "ਟਿਲਰਜ਼ ਡੇ" ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਅਗਲੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਰੂਤੀ ਦੇਵ ਮੰਦਰ ਦੇਵਸਥਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਰਿਹਾ ਹੈ।

8. 18.9.1983 ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਨੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਤਹਿਤ ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਰੂਤੀ ਦੇਵ ਟਰੱਸਟ, ਪਿੰਪਲੀ, ਲਿਮਟੇਕ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਡਿਪਟੀ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 1484/83 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 8.8.1984 ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ PTR ਨੰਬਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ A/1656 (ਪੁਣੇ)।

9. ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 ਦੇ ਪਿਤਾ, ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੁਣੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 1985 ਦੀ ਸੋਧ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 21 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

10. ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 9.7.1986 ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਟਰੱਸਟੀ ਨੇ ਬੰਬਈ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਭੂਮੀ ਨਿਯਮ, 1956 ਦੇ ਨਿਯਮ 52 (1) ਤਹਿਤ 1948 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਬੀ ਤਹਿਤ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਕਲੈਕਟਰ ਕੋਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਅਜਿਹਾ

ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਣੇ ਆਰਕਾਈਵਜ਼ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਨੰਬਰ 196 ਮਿਤੀ 3.7.1858 ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਨਰਾਇਣ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਮਾਰੂਤੀ ਦੇਵ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡ ਪਿੰਪਲੀ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਦੇਵਸਥਾਨ ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨ ਵਜੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ।

XXXXXX

ਜਨਾਰਦਨ ਦਗਾਦੂ ਖੋਮਾਨੇ ਬਨਾਮ ਏਕਨਾਥ ਭੀਕੂ ਯਾਦਵ [ਇੰਦਰਾ ਬੈਨਰਜੀ,ਜੇ.]397

11. ਵਧੀਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 88ਬੀ (2) ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 21.1.1987 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਟਰੱਸਟ "ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਦੀ ਸੰਸਥਾ" ਹੈ। ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਬੀ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਯੋਗ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਦੀ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

12. 13.3.1987 ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 1987 ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 1442 ਵਜੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

13. 1997 ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰੂਤੀ ਦੇਵ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਵਾਲੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ 1997 ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 2008 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

14. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਰਜ਼ੀ ਗਲਤ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4, ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਉਲਟ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

15. ਡਿਪਟੀ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ 1983 ਅਤੇ 1997 ਦੇ 2008 ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 1484 ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 15.9.2001 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਾਰੂਤੀ ਦੇਵ ਟਰੱਸਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, 1997 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 2008, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 1484/1983 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

16. 15.9.2001 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 ਦੇ ਪਿਤਾ, ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੁਣੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 101/2001 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ 5.7.2005 ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ।

XXXXXX

17. ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ 6.2.2006 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 ਦੇ ਪਿਤਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ 21.1.1987 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ 1.04.1957 ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਜੀ ਤਹਿਤ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਖਰੀਦ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

18. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਬੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ "ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਸੰਸਥਾ" ਦੀ ਸੀ।

19. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 8.8.1984 ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਟਰੱਸਟ 1.04.1957 ਯਾਨੀ ਟਿਲਰਜ਼ ਡੇਅ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਿਨ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

20. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, **ਲਕਸ਼ਮੀਨਾਰਾਇਣ ਮੰਦਰ ਬਨਾਮ**

ਐਲ.ਐਮ ਚੰਦੋਰੇ 1 ਅਤੇ ਛਤਰਪਤੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਦੇਵਸਥਾਨ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਪਰੀਸਾ ਅੱਪਾ ਭੋਸਕੇ ਅਤੇ ਹੋਰ[2] ।

21. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ 1948 ਦਾ ਐਕਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਖਰੀਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। 1957 ਦੇ ਬੰਬਈ ਐਕਟ ਨੰਬਰ XIII ਦੁਆਰਾ 1948 ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 32 ਤੋਂ 32 ਆਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੁਝ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜੋ ਟਿਲਰਜ਼ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਯਾਨੀ 1.04.1957 ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ।

---

[1] AIR1970 BOM 23

[2] 1979 MH.L.J..163

XXXXXX

22. ਉਸੇ ਸਾਲ, ਭਾਵ 1957 ਵਿੱਚ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 88ਬੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧ, ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

"88B. ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ। -

(1) [(1) ਧਾਰਾ 3,4ਬੀ, 8,9,9ਏ, 9ਬੀ, 9ਸੀ, 10,10ਏ, 11, 13 ਅਤੇ 27 ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਇ VI ਅਤੇ VIII ਦੀਆਂ

ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਆਇਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

(ਏ) [2] [ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦਾ ਬੰਬਈ ਖੇਤਰ] ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ, ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਈ; ਅਤੇ

(ਬੀ) ਉਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਅਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਸੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਨ,[3][ਇੱਕ ਹਸਪਤਾਲ, ਪੰਜਾਰਾਪੋਲ, ਗਊਸ਼ਾਲਾ] ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ;

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, -

(i) ਅਜਿਹਾ ਟਰੱਸਟ ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ ਜਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ

(ii) ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਆਮਦਨ ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ;

23. ਧਾਰਾ 88ਬੀ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 1.04.1957 ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 8 ਅਗਸਤ, 1984 ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

24. **ਲਕਸ਼ਮੀਨਾਰਾਇਣ ਮੰਦਰ** (ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਬੀ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ 1.04.1957 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਟਰੱਸਟ 1.04.1957 ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

25. **ਲਕਸ਼ਮੀਨਾਰਾਇਣ ਮੰਦਰ** (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 194 8 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਬੀ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ ਬੀ ਵਿੱਚ "ਟਰੱਸਟ" ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਅਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਕਲਾਜ਼ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਈ ਟਰੱਸਟ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਭਾਵ (i) ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਤਾਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ (ii) ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

26. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਛਤਰਪਤੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਦੇਵਸਥਾਨ ਟਰੱਸਟ** (ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਸ਼ਕਤੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 1957 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 1.04.1957 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ 1948 ਐਕਟ

ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਬੀ ਤਹਿਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਕਿ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

27. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲਕਸ਼ਮੀਨਾਰਾਇਣ **ਮੰਦਰ** (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ **ਛਤਰਪਤੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਦੇਵਸਥਾਨ ਟਰੱਸਟ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ** ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

28. ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ (ਬੰਬਈ ਸੋਧ) ਐਕਟ 1935, ਪਾਰਸੀ ਟਰੱਸਟ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1936, ਧਾਰਮਿਕ ਦਾਨ ਐਕਟ, 1863 ਅਤੇ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1920 ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਐਕਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

29. ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਜ਼ ਐਕਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ 'ਮਹੰਤ', 'ਪੁਜਾਰੀ', 'ਆਚਾਰੀਆ' ਆਦਿ ਮੰਦਰਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਏ। ਮੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਾਨ/ਭੇਟਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ 'ਮਹੰਤਾਂ', 'ਪੁਜਾਰੀਆਂ' ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਦਰਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

30. ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਬਈ ਰਾਜ, ਹੁਣ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚੈਰਿਟੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਗਠਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਟਰੱਸਟ, ਜੋ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਮਹੰਤਾਂ, ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜੋ ਟਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ ਦੇਵਤਾ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ।

XXXXXX

31. ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (13) ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ: -

"2(13) "ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਜਾਂ ਰਚਨਾਤਮਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੰਦਰ, ਇੱਕ ਮਠ, ਇੱਕ ਵਕਫ, ਚਰਚ, ਸਿਨਾਗੋਗ, ਅਗਿਆਨੀ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਥਾਨ, ਧਰਮਦਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਦਾਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 1860 ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ।

32. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਵਿੱਚ 'ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਚਨਾਤਮਕ ਟਰੱਸਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨਾਲ ਟਰੱਸਟ ਦੀ "ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ" ਵਜੋਂ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।

33. ਇੱਕ ਰਚਨਾਤਮਕ ਟਰੱਸਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਰਚਨਾਤਮਕ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਟਰੱਸਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਟਰੱਸਟ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

34. ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਡੋਜ਼ੋ, ਜੇ. ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, "ਇੱਕ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇੱਕ ਫਾਰਮੂਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

35. ਇਕੁਇਟੀ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਬਾਰੇ ਕਹਾਣੀ ਨੇ 'ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ' ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ:-

"ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਕੁਇਟੀ ਕੋਰਟ ਇਨਵਿਟਮ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵਿਤ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਿਰ ਤੋਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਪੈਸਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜ਼ਮੀਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਕੁਇਟੀ ਵਿਚ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ

ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉੱਤਪੰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਾਸਨ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੀ ਪੈਸੇ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕੀ ਉਹ ਹੁਣ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜ਼ਮੀਰ ਨਾਲ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੁਰਘਟਨਾ, ਜਾਂ ਗਲਤੀ, ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਤੇ ਤੱਥ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ, ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ 'ਤੇ ਇਸਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ, ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੁਣ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪਾਅ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੁਇਟੀ ਵਿੱਚ ਸੀ; ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਪੈਸੇ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਸਿਵਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ; ਕਰਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਤ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਜਿੰਨਾ ਅਮੀਰ ਹੋਇਆ ਉਹ ਮਿਲਿਆ (Quod condition in debiti non datur uitra, quam locupletior factus est, qui accepit)। ਪਰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ 'ਤੇ ਇਕੁਇਟੀ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਆਮ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦਾ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਯੁੱਗਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਰਾਹਤ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਘੱਟ ਆਮ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਘੱਟ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਢੁਕਵੀਂ ਰਾਹਤ ਲਈ ਇਕੁਇਟੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹਨ, ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਕਰਤਾ ਤੋਂ ਖੋਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

XXXXXX

36. ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 90 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ, ਜੋ ਉਸਨੇ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਜੋ ਉਸਨੇ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ।

37. ਇੰਡੀਅਨ ਟਰੱਸਟਜ਼ ਐਕਟ, 1882 ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਨੇ ਇੱਕ ਰਚਨਾਤਮਕ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹਾਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ 94 ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬੇਨਾਮੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

"94. ਰਚਨਾਤਮਕ ਟਰੱਸਟ ਜੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ-

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਪਿਛਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਟਰੱਸਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ (ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ), ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ।

XXXXXX

38. **ਗੋਪਾਲ ਐਲ. ਰਹੇਜਾ ਬਨਾਮ ਵਿਜੇ ਬੀ ਰਹੇਜਾ**[3] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸਾਰੂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

39. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 94 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਟਰੱਸਟ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਸਥਿਤੀ ਐਕਟ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ CPC ਦੀ ਧਾਰਾ 151 ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

40. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (13) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਸੀ। ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਰੇ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਨ, ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਦਿਅਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਟਰੱਸਟ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ।

41. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ 'ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ' ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਟਿਲਰਜ਼ ਡੇਅ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਯਾਨੀ

1.4.1957 ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਰਚਨਾਤਮਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

42. "ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੰਡੀਅਨ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1882 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

"28. ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

(1) ਅਨੁਸੂਚੀ ਏ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ AA ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸਾਰੇ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਇਹ ਐਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਉਪ-ਖੇਤਰ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਜਾਂ ਸਹਾਇਕ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਿਸ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 17 ਅਧੀਨ ਰੱਖੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੋ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਜਾਂ ਢੁਕਵੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

---

[3] 2007 (4) Bom CR 288

XXXXXX

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੋਜਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(3) ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਧਾਰਾ 17 ਅਧੀਨ ਰੱਖੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਸਿਰਫ ਉਹ ਟਰੱਸਟ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚੀ A ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ AA ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸਨ, ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਡੀਮਡ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

43. ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਏ' ਅਤੇ 'A.A.' ਵਿਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸਾਰੇ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ

ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।

44. ਮਹੰਤ ਰਾਮਸਵਰੂਪ ਗੁਰੂ ਛੋਟੇ ਬਾਲਕਦਾਸ ਬਨਾਮ ਮੋਤੀਰਾਮ ਖੰਡੂ ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ **ਮਾਮਲੇ[4] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ**, ਜੋ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਲੋਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਵਿੱਚ "ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ।

45. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1956 ਅਤੇ 1960 ਵਿੱਚ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਵੇਂ ਖੇਤਰ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਸਨ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ, ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਏਏ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਬੇ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 28 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਟਰੱਸਟ, 1951 ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1951 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਬੰਬਈ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ ਦੀ ਮੁਸੀਬਤ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਸੀ।

---

[4] AIR1968 SC 42

XXXXXX

46. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕੁਝ ਪਲਾਟਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1951 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ, ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

47. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਟਰੱਸਟ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 8.8.1984 ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ 8.8.1984 ਤੋਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਟਿਲਰਜ਼ ਡੇਅ ਯਾਨੀ 1.4.1957 ਨੂੰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਸਮਝੇ ਗਏ। 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਦਿਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਖੋਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

48. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi